

Sygn. akt XVII AmC 5460/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: Patrycja Żuk

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Stowarzyszenia (...) z siedzibą w W.

przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i (...) spółka jawna z siedzibą w W.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 29 lutego 2012 roku.

SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 5460/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 września 2011 r. powód - (...) Stowarzyszenie (...) z siedzibą w W., wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego o nazwie „REGULAMIN KORZYSTANIA Z USŁUG DOSTĘPU DO SIECI INTERNET POPRZEZ SIEĆ FIRMY (...) SPÓŁKA Z O.O. I (...) SPÓŁKA JAWNA” stosowanego przez pozwaną - Spółkę (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i (...) spółka jawna z siedzibą w W., o treści: „ **W przypadku roszczeń Abonenta niezależnie od ich przedmiotu i podstawy, odpowiedzialność finansowa Operatora jest ograniczona do maksymalnej wysokości niewykorzystanego abonamentu** .” - zawartego w pkt V.1 Regulaminu.

Zdaniem powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną o której mowa w art. 385¹ §1 k.c., ponieważ jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza interesy konsumentów. W ocenie pełnomocnika powoda zakwestionowane przez niego postanowienie umowne bezprawnie ogranicza odpowiedzialność pozwanej względem konsumenta z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Powód wskazał, iż zapis ten wypełnia przesłanki klauzuli, o której mowa w art. 385³ pkt 2 k.c.

Powód wskazał również, iż klauzule o treści tożsamej z klauzulą zakwestionowaną w niniejszej sprawie były już uznawane za niedozwolone przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i zostały wpisane do rejestru postanowień uznanych za niedozwolone. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., (w sprawie III CZP 80/08), powód podniósł, iż powyższa okoliczność nie stanowi przeszkody do wystąpienia z niniejszym powództwem.

Pozwana Spółka nie złożyła odpowiedzi na pozew.

W dniu 29 lutego 2012 roku, Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wydał w sprawie, w trybie art.479¹⁸ §2 k.p.c. wyrok zaoczny, w którym uznał, iż zakwestionowane w pozwie postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwaną Spółkę stanowi niedozwoloną klauzulę umowne i zakazał jego wykorzystywania w obrocie z konsumentami.

W dniu 19 marca 2012 r., do Sądu wpłynął sprzeciw od wyroku zaocznego, w którym pozwana wniosła o uchylenie w całości wyroku zaocznego, umorzenie postępowania oraz nieobciążanie strony pozwanej kosztami postępowania

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwana podniosła, że opracowała nowy Regulamin w treści którego pominięte zostało zakwestionowane postanowienie umowne (k.18-21). Zdaniem strony pozwanej, z uwagi na fakt, że kwestionowane postanowienie zostało wykreślone z treści Regulaminu zanim Sąd wydał w niniejszej sprawie merytoryczne orzeczenie, sprzeciw jest uzasadniony.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana - (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i (...) spółka jawna z siedzibą w W. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług telekomunikacyjnych. W działalności tej pozwana wykorzystywała w obrocie z konsumentami, wzorzec umowy o nazwie „REGULAMIN KORZYSTANIA Z USŁUG DOSTĘPU DO SIECI INTERNET POPRZECZ SIEĆ FIRMY (...) SPÓŁKA Z O.O. I (...) SPÓŁKA JAWNA”, który w pkt V.1 zawierał zakwestionowane w pozwie postanowienie umowne o treści: „W przypadku roszczeń Abonenta niezależnie od ich przedmiotu i podstawy, odpowiedzialność finansowa Operatora jest ograniczona do maksymalnej wysokości niewykorzystanego abonamentu.”. (k.6-7)

Od dnia 1 lutego 2012 r., pozwana Spółka, posługuje się nowym wzorcem umowy nazwie „Regulamin korzystania z usług dostępu do sieci Internet poprzez sieć Firmy (...) Spółka z o.o. i (...) Spółka Jawna”, który w swej treści nie zawiera zakwestionowanego w pozwie postanowienia umownego (k. 19-21).

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył co następuje:

Odnosząc się do podnoszonej w sprzeciwie okoliczności zmiany przez pozwaną z dniem 1 lutego 2012 r. treści przedmiotowego wzorca umowy, wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 479⁴⁰ k.p.c. „zaniechanie przez pozwanego, po wytoczeniu powództwa, stosowania zaskarżonego postanowienia wzorca umownego nie ma wpływu na bieg postępowania.” Skoro zatem, strona pozwana podnosi, iż posługuje się nowym, zmienionym Regulaminem od dnia 1 lutego 2012 r., a powód złożył pozew w niniejszej sprawie w dniu 30 września 2011 r., Sąd zważył, iż w świetle cytowanego przepisu okoliczność zmiany treści wzorca umowy po wytoczeniu powództwa, pozostaje bez wpływu na bieg postępowania i nie może skutkować uchyleniem wydanego w sprawie wyroku zaocznego oraz umorzeniem postępowania.

W świetle powyższego zasadny jest poddanie treści zakwestionowanego postanowienia umownego kontroli w trybie art. 385¹ k.c.

Zgodnie z treścią powołanego przepisu, w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażąco jego interesy.

Art. 385¹ §3 zd.2 k.c. wprost uznaje postanowienia przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi za nie uzgodnione indywidualnie, a ewentualny ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie spoczywa na pozwanym. W niniejszej sprawie pozwana Spółka dowodu takiego nie przeprowadziła zatem należało przyjąć, że konsumenci nie mieli wpływu na treść kwestionowanego postanowienia umownego.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron, którymi w niniejszym przypadku są - świadczenie usług telekomunikacyjnych oraz - zapłata wynagrodzenia. Sporne postanowienie dotyczy natomiast ograniczenia odpowiedzialności przedsiębiorcy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażąco naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

„Interesy” konsumenta należy natomiast rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale też każdy inny wymierny interes jak np. zdrowie, czas zbędnie stracony, dezorganizacja czy też inne uciążliwości powstałe w związku z tak ukształtowanym postanowieniem.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ §1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, iż zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ §1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ §4 k.c. Aby obalić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ §1 k.c. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do obalenia domniemania abuzywności.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „W przypadku roszczeń Abonenta niezależnie od ich przedmiotu i podstawy, odpowiedzialność finansowa Operatora jest ograniczona do maksymalnej wysokości

niewykorzystanego abonamentu”, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając jego interesy albowiem z góry ogranicza odpowiedzialność pozwanej spółki z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania na rzecz konsumenta, niezależnie od przedmiotu i podstawy roszczeń konsumenta (abonenta), do maksymalnej wysokości niewykorzystanego abonamentu. Oznacza to w konsekwencji, iż niezależnie od okoliczności, odpowiedzialność finansowa przedsiębiorcy z tytułu wykonania lub nienależytego wykonania usług, została treścią przedmiotowej klauzuli ograniczona. Przedsiębiorca wskazuje bowiem w spornym postanowieniu granice tej odpowiedzialności poprzez sformułowanie „do maksymalnej wysokości niewykorzystanego abonamentu”, określając jednocześnie, iż granica ta jest niezależna od „przedmiotu i podstaw” roszczeń konsumenta.

W tym miejscu wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 104 ust 1 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r., Prawo telekomunikacyjne, „do odpowiedzialności przedsiębiorców telekomunikacyjnych za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usługi telekomunikacyjnej stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego (...)”. Zgodnie zaś z treścią art. 471 i następnego k.c., które regulują kwestię skutków niewykonania zobowiązań, „dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi”. Tymczasem pozwana, mocą omawianego postanowienia umownego, z góry ogranicza swoją odpowiedzialność, utwierdzając konsumenta w mylnym przekonaniu, iż jego roszczenia są ograniczone do wysokości wskazanej w treści spornego zapisu. W świetle powyższego, zdaniem Sądu zakwestionowany zapis Regulaminu wypełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego zawarte w art. 385³ pkt 2k.c., zgodnie z którym „w razie wątpliwości, uważa się że niedozwolonymi postanowieniami umownymi, są te które w szczególności wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania”.

Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów jakie powinny występować w relacjach przedsiębiorca - konsument. Powoduje bowiem po stronie konsumenta dezinformację co do przysługujących mu uprawnień i odpowiedzialności pozwanego w związku z zawartą umową, a także zmierza do wykorzystania niewiedzy konsumenta co do istniejących regulacji prawnych w tym zakresie.. W ocenie Sądu za nierzetelne i nieuczciwe w stosunku do konsumenta należy uznać ograniczenie z góry odpowiedzialności przedsiębiorcy w stosunku do konsumenta do maksymalnej wysokości niewykorzystanego abonamentu.

Takie ukształtowanie wzajemnych praw i obowiązków, jakie występuje w zakwestionowanym postanowieniu umownym, narusza równowagę kontraktową stron i nie byłoby możliwe bez posiadania przez pozwaną Spółkę zdecydowanej przewagi kontraktowej nad abonentem, co należy ocenić jako działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdził, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwaną kształtuje prawa konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art.385¹§1 k.c. i na podstawie art. 347 kpc utrzymał w całości w mocy wyrok zaoczny z dnia 29 lutego 2012 r. i orzeczony w nim w oparciu o art. 479⁴²k.p.c. zakaz stosowania obrotu z konsumentami wskazanego w petitum postanowienia.

Koszty rozprawy zaocznej i sprzeciwu zgodnie z art. 348 kpc obciążają stronę pozwaną.

W wyroku zaocznym o kosztach postępowania w zakresie kosztów zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 §1 k.p.c. a o publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono zgodnie z art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza